

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 2. Quomodo ex fructibus sint cognoscendi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

„aliquatenus, sed simpliciter mala, & putri, quam vltos
fructus bonos proferre posse negat. At homo in sta-
tu corruptionis est arbor non aliquatenus, sed simpli-
„citer mala & putris: quia totus caro. In carne autem
„nihil nisi malum habitat: Ergo nihil boni operari po-
„test, relate ad legem & iudicium Dei.]

Respondeo. Non est Domini sententia, arborem
ita malam, vt nihil boni proferat; Quidam enim et-
iam in spinis & tribulis fructus sunt boni. Itaque re-
cte sic respondet Bellarminus. Loquitur enim Domi-
nus de eo quod plurimum fieri solet. Eodem modo
et Parei Symmiste loquuntur. Aretius cum exponit
illa verba: Omnis qui petit, Primum, inquit, observa Christum
sum propositiones, quae vt plurimum verae sunt, & dicit ad
ad sumere tanquam vniuersales: Eo pacto hic ait, nōs dī-
cunt. Nam dicit dñs ad hoc verum est etiam inter homines.
Cur ergo in Deo non credamus verum esse. Si sensus est, O-
mnis qui petit, nōs dīcunt, vt plurimum accipit, cur nō
& hic idem usurpemus: Non potest arbor mala nisi vt
plurimum malos fructus ferre?

Quin etiam Calvinus cum illa verba exponit, Luc.
6. 45. Ex abundantia cordis os loquitur. Si quis, ait, obijciat,
linguas hominum sepe mentiri, vt optime loquantur, qui pes-
sime affecti sunt: respondeo, Christum hic simpliciter docere,
quod vt plurimum vsu venit. Nam etsi aliud verbis pra se fe-
runt hypocritae, quam habeant in cordis recessu: id tamen non
obstat, quominus apte & scite lingua vocetur character
mentis.

Si igitur simpliciter pronunciat, quod vt plurimū
fit, apud Lucam, cur non hic etiam in eodem omnino
argumento: Culpanda igitur non est Bellarmini in-
terpretatio, aut Caluini & Aretij etiam eodem calcu-
lo damnanda.

§. 9. Respondent & Catholici, arborem malam,
hoc est hominem Deo inimicum, nunquam facere
fructus bonos in horrea dominica reponendos, ad
vitam aeternam utiles. Illi sunt enim fructus p̄n̄gorū,
mali, ad finem & scopum non pertinentes.

Quantum vero aberrant Sectarij a vero, vel inde
discitur. Quod etsi furculus marcescit in olea, & in vite
pampinus, participes pinguedinis, & dulcedinis eius,
non faciant malos fructus, nisi venenato succo infi-
ciantur. Facere tamen quosdam fructus non bonos
reiectionis, & amaros, vt enim oliuā immaturā, a-
cinque decidunt, nec tamen inde discimus arborem
esse malam: Ita quoque iustorum esse quendam ope-
ra mala, quae tamen non sunt signa eos malos esse. A-
lioqui nullum signū certi aliquid haberet: sunt enim
& veri & falsi Prophetae tales, vt in multis delinquant
omnes. Hic autem agitur de fructibus, ex quibus ar-
boris bonitas, aut malitia cognoscitur, at non cognos-
citur ex omnibus fructibus, etiam per se malis. Non
enim ex leui rīu, aut ocioso verbulo, colligere fas est,
aliquem doctorem esse pseudopphetam: cum ex
furiis, homicidijs, adulterijs, haereticis non conclu-
dant suos ministros esse pseudopphetas. Imo con-
tendant eos in hisce flagitijs manere iustos: & vt Pareus
in Rom. 4. loquitur, plene beatificos.

§. 10. Multo minus hinc discimus: omnia repro-
batorum opera esse peccata mortalia. Sed potius con-
trarium. Christus de fructibus bonis & malis agit, per
quos arboris ingenium cognoscitur; & natura; bona
an mala sit? At opera reproborum omnia, non osten-
dunt arborem esse malam, de omnibus igitur operi-
bus nequaquam loquitur. Si enim infidelis miseretur,
elemosinam dat, veritatem sequitur, auaritiam
fugit, non ostendunt illa opera, malam arboris natu-
ram. Non sunt igitur fructus, ex quibus cognoscatur
arbor. Non igitur de eiusmodi fructibus Christus lo-
quitur. Sunt enim tales, quos facit arbor & bona &
mala. Sicut & parua seu leuia peccata, vt nos doce-

mus, sunt communia arbori bonae & malae, homini
iusto & iniusto. Vt vero illi, etiam grauissima, sed sola
imputatione, vel non-imputatione differunt.

§. 11. Pertendit tamen agere malam causam Pa-
reus: [Tertio, ait, si peccator ex cupiditate operans
semper operatur malum: sequitur omnia eius opera
esse mala coram Deo: Ratio, quia semper agit ex vel
cum cupiditate. Cupiditas enim est peccatum inha-
bitans, per quod si etiam renati agere non possunt
bonum quod volunt: multo minus per id peccatores
bonum morale agere possunt. Quod agant ex bono
naturae, physice intelligendo verum est; nam ratio
voluntas, sunt bona naturae reliqua etiam in statu
peccati; moraliter seu relate ad legem Dei, falsum est.
Sic enim cor hominis (licet in se bonum naturae) est
prauum, & omne figmentum cordis humani est pra-
uum tantummodo: Ex corde enim prauo exeunt pra-
uæ cogitationes, adulteria, furta. Matth. ca. 15.]

Confundit rationem. Semper malum esse fate-
mur, quod ex mala cupiditate agitur; at non semper
ex mala cupiditate agit, etsi semper cum mala cupi-
ditate, hoc est, praesente mala cupiditate, vel habitu,
vel actu. Etenim si quispiam malae cupiditatis sti-
mulos sentiens, ingemiscat, oret, conteratur,
non sunt illi actus boni peccata; quia sunt in eo-
dem animo, in quo est cupiditas; alioqui ne ista qui-
dem facere porteret, ne & cupiditate, & dolore de
cupiditate peccemus, quo nihil est infanlius. Porro,
impus totus est caro, duplicem habet sensum. Primus,
ita malus, vt omnes potentiae, appetitiones, opera sint
mala seu carnalia. Ille falsus est, alter verus; ita caro
est, vt non nulla honesti cura illi sit reliqua. Itaque et-
iam relate ad Deum quaedam opera impij sunt, quae in
sensum peccatorum non referuntur, vt bene demon-
strauit Adolphus Teclander in propositionibus de
quibus examinatus est ab Alemarianis. Quod si omne
opus quod fit ab eo, in quo est cupiditas, malum est;
Etiam malū est opus orationis, quod fecit S. Stephe-
nus, cum moriens pro lapidantibus oraret. Nam ad-
huc erat cum eo opere cupiditas.

Hoc denique obseruandum, non per omnia se ha-
bere homines vt arbores, nec ita homines immobili-
ter producere fructus bonos, aut malos, vt solent ar-
bores. Quia in re licet errare solent aduersarij, eosta-
men arguit Tossanus: Similitudines inquit non latius
ex extendas, quam iuxta subiectam materiam, & ad
scopum Christi, nec per omnia se habere homines vt
arbores: arbor enim naturaliter producit fructus, vel
bonos vel malos; non sic homo.

QVÆSTIO II.

Quomodo ex fructibus sint cognoscendi?

§. 1. Fructus duplex est; doctrinae, & morum. Do-
ctrinae est error, cum contra scripturas, contra
veterem Ecclesiam, conciliaque docetur, ex eo co-
gnoscuntur Pseudopphetæ, ex contrario veri do-
ctores. Morum fructus duplici modo spectantur; abso-
lute & comparate. Absolute, cum illi qui doctrinam
tradunt, vel audiunt, vitiā doctrinae pugnantia reti-
nent, aut fouent. Quamuis ex doctrina ipsi se dam-
nent, nec villo modo ista probent, quae faciunt. Com-
parate fructus mali spectantur, cum ex principijs do-
ctrinae oriuntur, & per eam vel defenduntur, vel ex-
ter uantur. Fructus mali absolute spectati non sunt
indicia infallibilia corruptae doctrinae. In Ecclesiam
enim recte sentientium, adeoque certis sacerdotum
interdum irrepunt graui peccata. Adeoque in popu-
lo Iudaeorum non minora erant scelera, quam Sodo-
mæ & Gomorrhæ, cum tamen doctrina apud multos
integra, atque incontaminata permaneret. Reliquū
igitur est, vt de ipsa doctrina, & moribus ex doctrina
imme-

Simplici-
ter dicitur
fieri, quod
fit, vt plu-
rimum.

Non om-
nes fructus
mali ostē-
dunt ar-
borem esse
malam.

Apud C
umman
fructus
quidam
est.

Opus ho
mīnū

Credidit Abraham & reputatum est illi ad iustitiam
 'Emis dicitur qd' Abraham tunc fuit, & illo tempore dicitur qd' dicitur
 ovilw

Diffensiones
 Calumniae

Credidit Deo, & imputata est illi iustitia, vel imputatum illi iustitiam, vel, ut Græcus, Imputatum est illi iustitiam, ut Syrus in novo, & Chaldaeus in vetere Testamento etiam vertunt. Hic mihi Calvinista ex natura atque usu sermonis concludant veram sententiam. Alii enim sic interpretantur: Imputatum est illi opus seu credere ad iustitiam, ut Bertius, Alii, imputatum est illi meritum Christi ad iustitiam: Nonnulli, Imputatum est illi Dei essentialis iustitia ad iustitiam. Alii, Imputatum est illi habitus fidei ad iustitiam. Hic ostendant ex natura sermonis, & usu hos errare; illos vera dicere. Quod si quosdam ita docuerint, nihil tamen egerint; nam idiotæ qui iudicare poterit, hoc esse ex natura usuque sermonis, illud minime? Nobis credit: inquit. Quid vero si Hunnio potius aut Luthero credat? Vnde quo se vertat tandem Hæresicon inquietudo, vestitque. Quo credulitate suam resoluat? Credo hic ingeminat Calvinista; fiduciam meam me amittere non posse; si quaeris, cur ita credas? Quia inquit Scriptura dicit: sed scitis hanc germanam esse Scripturæ sententiam: ut quam certissime. Vnde vero hoc didicisti? Ex natura atque usu sermonis, quo vitur Spiritus sanctus. Sanè natura & usus illius sermonis ibi cognitus, perspicuusque est? Ad vnguem, ad libellam. Gratulor Calvinista; felicitati. At porrigere ei codicem Hebræum & vrgere, eum mihi codicem perlege. Enimvero ludis me, non lego codices nisi germanicos, & haud crebro Latinos, at isti characteres, si modo characteres, sunt literarum, non literæ Ephesiae, Punici sunt, aut Iaponici. Quasi vero; dic, tu illa nescias? simulas ignorationem, ut admiratione deinde ædifices, lege fodes, lege, amabo te. Profecto nescio, dispeream si vel apertem noui, vereor autem ne notæ magicæ sint; ideo ne inspicere quidem, ne oculos violenter alqua profanitate, sustineo: si mirum profecto te ista nescire, cum sit vox Patris tui, ut putas, vox Spiritus sancti (sunt enim ut scias Biblia Hebræa) cuius tu naturam sermonis & usum ad vnguem, ad libellam pernoctasti. Non me Hercule, dicet, isthoc dixero. Germanicè loquentem intelligo Spiritum sanctum, Hebræa mihi ignota sunt, tu, ne vero te reprehende, parce, inquam, fidei tuæ, Vnde enim nosti hoc quod in germanicis legis Bibliis esse verbum Dei, & verè te scire etiam scis, ex natura & usu sermonis? Quidnam dubitem? Viri Eruditi ita ex Hebræo transuleunt. Tu si recte sane, Hebræa igitur credis esse diuina & Germanica credis esse eadem? Ille, credo equidem. Nec in versione aberratum esse? Et hoc credam necesse est, si Germanicis credo. Et qua fide credis non errasse versores? non hallucinatos interpretes? Non hoc ita facile cred tu est, forte accidit illis quandoque, quod mihi sæpe ut errant. Vnde igitur obliquatus es in animo tuo de certitudine? De natura, & usu sermonis Hebræi nihil iudicare potes: de versionis germanicæ veritate dubitas, Ecclesiæ nulli nisi quantum libet credis, tota ergo, quæ quotidie legis Biblia, tibi suspecta sunt necesse est, ipsa etiam multo magis sententia. Sed tamen, hic, inquit, testimonio conscientie meæ moueor, ut illa credam. Viden quo deueniat, quo se flectat, & reflectat? Quid testatur Calvinista conscientia? Primo se naturam, & usum Hebræi sermonis ignorare. Secundo, nescire, an recte versa sint, quæ leclitant Biblia, quæque iudicem controuersiarum constituunt. Tertio interpretes errare potuisse. Aliud non testatur, vel si aliud testatur iam nimium eis adulatur, quæque sunt incertissima, persuadere se certa.

§. 4. Alio igitur modo de Pseudopropheta indid-

candum est. Rationem optimam docet noster Vincentius Regius in huius loci expositione. Postremo ipsa mala opera quæ virtutibus opponuntur; Hæreticus namque ex ipsa doctrina cognoscitur, tum habitu quidem externo sanctimoniam præferens, occultas hæreses disseminat, vel in vulgus etiam iactat subdole, ac latenter; sub Christi nomine videlicet. Hoc verò signum erit hominis hæretici, cum ea doctrina animaduertetur ei repugnare, quæ in sacris Scripturis reperitur, & ab Oecumenicis Conciliis, ac Sanctis PP. traditur. Nolite, inquit Ioan. hoc iudicium assignans Epist. 1. c. 4. 1. 2. 3. omni spiritui credere, sed probate spiritum si ex Deo sunt. Quoniam multi Pseudopropheta exierunt in mundum, in hoc cognoscitur Spiritus Dei. Omnis Spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est, & omnis Spiritus, qui solus Iesum ex Deo non est, & hic est Antichristus. Idem signum assignat & Paul. ad Gal. 1. 8. Sed licet nos, aut Angelus de celo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit, sicut prædiximus, & nunc iterum dico: si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepistis anathema sit. Hinc Theod. lib. 3. hære. fab. in prolog. impia, inquit, dogmata per se sufficiant ad suum Patrem ostendendum; ex fructu enim, ait Dominus, arbor cognoscitur. Vincentius item Lytinen. sic scribit: ait Saluator, ex fructibus eorum cognoscetis eos, i. cum exierint diuinae voces exponere & interpretari, tunc rabies intelligitur, tunc virus exhalabitur, tunc scindi sæpe videas, Catholicam fidem eadi, Ecclesiasticum dogma laserari, &c. Recte hæc, quia propius Propheciæ fructus, doctrina est.

Non potest ille iudicare, qui idiota est, de singulis articulis, præcipue obferur s, & in vulgum ignotis. Notuam doctrinam cum audiet, facile animaduertit de mendacio venisse, cum olim sine ea, seu potius in contraria ei fide saluati sint maiores. Cum enim nostra fides in Christo fundata sit, eaque per Apostolos, & Apostolicos ad nos diuenerit, potest quilibet statim esse suspectus, si vel Apostolos errasse, vel eos qui inter Apostolos, & nos intermedium sunt, non intellexisse, se demum verè sentiente & docere; Ecclesiam interea deserat a Deo fuisse prædicent.

§. 5. Fractus morum a doctrina eorum immediate productos, ideoque errantibus proprios, si nostro tempore spectemus, nemo tam inscius rerum omnium inueniri poterit. Qui non euidenter, & certissimeque eos agnoscat. Anabaptistæ cautissime a quietiam tegere, pietatem simulare docentur, & sub ipsa tamen initia, priuata cædes, promiscuèque concubitus fucatae sanctitati larvam detrahunt. Quin hoc ipsum, quod hodie in Moravia liberos a parentibus separant, in communie ducant, ut suos parentes, fratres, sorores ignorent, ac ignorentur, ut deinde omni incestus genere polluantur, satis ostendat, quam flagitiosa eorum sit, & malefica superstitio, omni magistratum cura ac potentia eliminanda. Quod si Calvinistas, qui maxime sibi reformati videntur & eorum dogmata, de iustitiæ in omni sceleris perseverantia, de Deo impellente ad peccata confidemus, nemo dubitare poterit, hanc doctrinam producere tam licentiosam cum desperatione vitam.

QUESTIO III.

An hinc consequamur homines malos in malo esse immutabiles?

§. 1. Arbor mala non potest bonos fructus facere; Homo igitur est malus immutabiliter in malum. Eodem modo deliberabant Marcionitæ, ut est apud Tertullianum. Et quia Marcion defendit arborē bonam malos quoque fructus immutabiliter non licere producere, sed malitiam tantum nominari, quod optimus non capit, nunquid aliqua interpretatio subest etiam eadem malitia. optimus